

8.3. RIIGI GEOGRAAFILINE ASEND

! Õppisid geograafilist asendit 7. klassi loodusõpetuse I osas.

Geograafiline asend on mingi maa-ala või piirkonna (nt riigi, maakonna) asukoht maakeral. Asendit vaadatakse kaardilt või globuselt.

Geograafilist asendit iseloomustatakse alljärgnevate näitajate abil:

- **asend ekvaatori suhtes** – tehakse kindlaks, kas uuritav koht asub põhja- või lõunapoolkeral. Näiteks Eesti asub põhjapoolkera põhjapoolsemas osas.
- **asend nullmeridiaani suhtes** – tehakse kindlaks, kas uuritav koht asub ida- või läänepoolkeral. Näiteks Eesti asub idapoolkera läänepoolsemas osas.
- **asend mandril ja maailmajaos** – tehakse kindlaks, mis mandril ja mis maailmajaos uuritav koht asub. Eesti asub Euraasia mandri loodeosas ja Euroopa maailmajao põhjaosas.
- **asend ookeanide ja merede suhtes** – tehakse kindlaks, kas on mereriik, mis ookeani või mere ääres uuritav koht asub. Eesti asub Läänemere idakaldal. Läänemeri on Atlandi ookeani osa.

Eesti asukoht Maal

ÜLESANNE 1

**Iseloomusta oma valitud riigi geograafilist asendit.
Täida lüngad.**

..... riigi geograafiline asend:

- 1)** (riigi nimi) asub
(põhja-/lõuna-) poolkera
(mis ilmakaar?) osas.
- 2)** (riigi nimi) asub
(ida-/lääne-) poolkera
(mis ilmakaar?) osas.
- 3)** (riigi nimi) asub
(mis?) mandri
(mis ilmakaar?) osas ja
(mis?) maailmajao
(mis ilmakaar?) osas.
- 4)** (riigi nimi) riik (on / ei ole) mereriik.
- 5)** (riigi nimi) asub
(mis?) mere
(mis ilmakaar?) kaldal.

Suurus

Maa-ala geograafilise asendi iseloomustamisel räägitakse ka selle suurusest ja võrreldakse seda teiste maa-alade suurusetega.

Eesti on väike riik, Eesti pindala on 45 339 km².

Euroopas on aga veel väiksemaid riike. Eestist väiksemad on Taani, Belgia, Holland, Šveits jt.

Mõni riik on nii väike, et seda nimetatakse kääbusriigiks. Kääbusriigid on näiteks Malta, Küpros, Luksemburg, Vatikan jt.

Eesti suurim ulatus põhjast lõunasse on 250 kilomeetrit ja läänest itta 350 kilomeetrit.

Mandri-Eesti keskpunkt asub Adaverest natuke lõuna pool Tallinna–Tartu maantee äärses metsatukas.

Mandri-Eesti keskpunkt on tähistatud suure kiviga.

ÜLESANNE 2

Leia oma valitud riigi suurus.

Täida lüngad.

- 1) riigi suurus on km².
- 2) Võrreldes teiste Euroopa riikidega, kuulub ta
(suurte/keskmiste/väikeste/ väga väikeste ehk kääbusriikide)
..... riikide hulka.
- 3) riigi suurim ulatus põhjast lõunasse on
..... km.
- 4) riigi suurim ulatus läänest itta on
..... km.

*Äärmuspunktid

Mingi maa-ala äärmuspunkt on selle maa-ala kõige kaugemale põhja, lõunasse, itta või läände ulatuv koht.

Kui tegemist on mereriigiga ja lisaks mandriosale on riigil ka saared, siis võib olla ühes ilmakaares kaks äärmuspunkti – üks mandriosal ja teine saarel.

Nii on Eesti äärmuspunktid (vaata Eesti äärmuspunktide kaarti)

- põhjas Purekkari neem Pärисpea poolsaarel mandriosas ja Vaindloo saar
- lõunas Karisöödi küla
- idas Narva linn
- läänes Ramsi neem Noarootsi poolsaarel mandriosas ja Nootamaa saar

Eesti põhjapoolseim äärmuspunkt Vaindloo saar

Eesti idapoolseim äärmuspunkt Narva asub vasakul pool Narva jõge. Paremal pool jõge on juba Venemaa.

Eesti läänepoolseim äärmuspunkt Nootamaa saar

Eesti lõunapoolseim äärmuspunkt Karisöödil

ÜLESANNE 3

Vaata kaarti Euroopa äärmuspunktidega.

Leia Euroopa mandriosa äärmuspunktide nimetused.

Mis riigis need asuvad?

Kirjuta äärmuspunktide ja riikide nimetused.

1) põhjas

2) lõunas

3) idas

4) läänes

*Euroopa põhjapoolsem
äärmuspunkt Nordkinni neem*

*Euroopa lõunapoolsem
äärmuspunkt Marroquí neem*

*Euroopa läänepoolsem
äärmuspunkt Roca neem*

*Euroopa idapoolsem äärmuspunkt
Polaar-Uuralis*

GOOGLE EARTH

ÜLESANNE 4

Leia oma valitud riigi äärmuspunktid.

..... riigi äärmuspunktid on:

- 1) põhjas
- 2) lõunas
- 3) idas
- 4) läänes

Rannajoon

Suuremate veekogude (merede ja suurte järvede) vee ja maismaa vaheline piir on **rannajoon**.

Rannajoon on riigiti väga erinev.

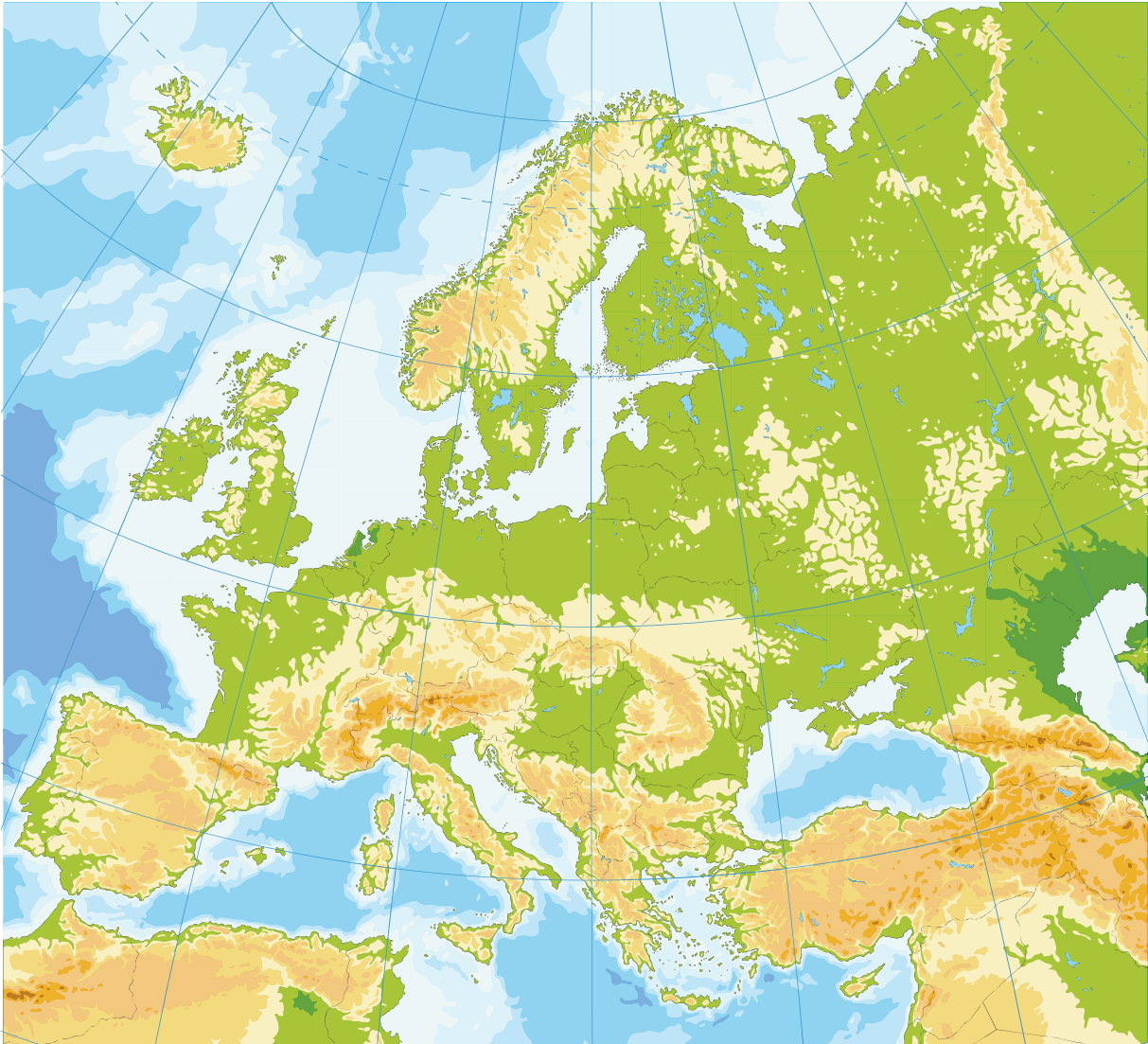
 Vaatle Eesti looduskaardil Eesti rannajoont. Mida märkad?

Eesti rannajoon on väga tugevasti liigestatud. Siin leidub palju poolsaari, saari, lahtesid ja väinasid. Seetõttu on ka rannajoon hästi pikk.

 Vaatle Läti rannajoont. Milliseid erinevusi märkad, võrreldes Eesti rannajoonega?

Kaardi vaatluse põhjal näed, et Läti rannajoon on kohati peaaegu sirge ja seetõttu ka lühem.

ÜLESANNE 5

Leia ja märgi Euroopa looduskaardile üks

- 1) poolsaar
- 2) saar
- 3) laht
- 4) väin

ÜLESANNE 6

Leia looduskaardilt oma valitud riigi rannajoon.
Kirjelda seda.

- 1) riigi rannajoon on
- 2) Rannajoone pikkus on km.
- 3) Suuremad saared on:
- 4) Suuremad poolsaared on:
- 5) Suuremad lahed on:
- 6) Suuremad väinad on:

Piirid ja naaberrigid

Maa-ala geograafilise asendi iseloomustamisel räägitakse ka maa-ala piiridest ja naabritest.

Eesti põhja-, lääne- ja edelapiir on merepiir.

Idas ja lõunas on maismaapiir, mis kulgeb suures osas piki järvi ja jõgesid.

Eesti piir Venemaaga on ühtlasi ka Euroopa Liidu idapiir.

Euroopa riigid

ÜLESANNE 7

**Vaata Eesti looduskaarti. Leia riigipiir.
Lõpeta laused.**

1. Eesti põhjapiir kulgeb mööda
Üle mere naaberriik on
2. Eesti läänepiir kulgeb mööda
Üle mere naaberriik on
3. Eesti idapiir on maismaapiir, mis kulgeb enamasti
piki veekogusid: piki,
..... ja järve ning
piki jõge.

4. Eesti idanaaber on

5. Lõunas on Eestil maismaapiir (mis riigiga?)

ÜLESANNE 8

Leia oma valitud riigi piirid ja naaberriigid.

..... riigi piirid ja naaberriigid on:

1) põhjas

2) lõunas

3) idas

4) läänes

Jätka oma esitlust.

Kanna leitud andmed oma esitlusse.

Selle teema lõpuks on valmis alljärgnevad slaidid:

5) Geograafiline asend

- suurus
- *äärmuspunktid
- rannajoon
- piirid ja naaberriigid

Ära unusta lisada pilte ja kaarte. Lisa kindlasti igale pildile ja kaardile juurde internetiaadress, kust need leidsid.

Salvesta töö arvutis oma kausta.